

bles', i d'altra banda hi ha la de 'temps bròfec, repel·lent', que se'm fa trobadissa per primera vegada en Aversó (veg. supra); no té sempre el matis de 'roina, plugim' sinó ben sovint *sa brusca* és precisament una mena de plugeta freda (com vaig notar tot un dia a 5 Deià, 1964); «la verema --- amb uns quants dies calents y humits, amb retxes de sol qui piquen, *brusques y qualche ruixada forta* --- és estada poca y dolenta però molt retent perquè està ben abeurada», Joan Rosselló (*Manyoc de F. M.*, 141); mot predilecte de Mn. AMAlcover: «li copam cap a Mercadal, aon sóm a les onze, amb una *brusca* ben xalesta de tramuntana, 'civadeta de capellà' que diuen», «juny dia 9, després de dinar amb una *brusca* ben espessa, s'espitxa ---» (BDLC I, 1902, 100); BDLC x, 72; també 15 dicc. Figuera, Ameng., gloss. de MASalvà «llovizna» eiv. PzCabrero; To. Forteza, *Gram.*, § 268.

DERIV.: *Brusca*, V. supra. *Bruscall*. *Bruscam*. *Bruscar*. *Bruscós*, Jo. Rosselló. *Brusquesa* (-ea val.). *Brusquejar*: «més llàgrimes he plorades / des que me va res deixar / que gotes d'aigo no fa / com comença a *brusquetjar*, / que en cau a portadorades», Moll, *Amoroses*, 36; *DAMen*. +*Brusquer* (Bartomeu Fiol, *Camp Redó*, c. 1965; no en els diccs.). *Brusquetat* o *brusquedat* (que em sembla més usual). *Brusquil* (i 25 *brosquil*) tort., maestr. 'bosc espès i embardissat', però que també tira cap al caire atmosfèric, car el maestr. *embrosquilar-se* és 'ennuolar-se el temps' (GaGirona, *Voc.*, p. 262); hi ha algun contacte secundari amb l'arag. *borguil* (BORREC).

Brusquim (Dicc. Amengual). *Brusquina* 'roines' AMAlcover, BDLC XII, 182, 225; xiv, 187. *Bruscate* 'guisat que es fa amb fetge de cabrit' en la trad. castellana del català Robert de Nola (mj. S. xv, p. 111), té tot l'aspecte de ser castellanització més o menys ocasional d'un cat. +*bruscat* potser amb el sentit de 'cuit damunt caliu de brusques'. *Embruscar*, *embruscat* 'mig begut', deriv. de *anar de brusca* (*DAMen.*). +*Embruscolat* b.-ribag. 'mig emplujat' (que veig en el full parroquial d'Açanui, 1965): «o plouure, o micho *embruscolat*», i a Alins de Llitera sento *embrusculáu* amb el mateix sentit (1965).

¹ Encina, ed. 1496, f° 112rb (cf. el com. de la RFE), un cop. Lucas Fernández, el seu rival i enemic, l'usa amb el mateix sentit, ed. 1514, f^o B2^{va}. — ² Així 45 en Esquilache (*DAut.*), segons sembla en l'acc. 'fosc', que avui és corrent en judeocastellà (Cuervo, *Apunt.*, p. LXXIV). També és 'fosc' o 'núvol' en els exs. portuguesos del S. XVI que cita Moraes. L'origen italià d'aquests sentits és clar; i les aportacions de la lexicografia castellana (que ho registra des de Palet, traduït «fier, cruel», a. 1604, Gili) no ho canvien. Tampoc el dicc. etim. it. d'Ang. Prati, que se segueix movent dins les idees tradicionals de què ja dono compte, aporta gaire clarícies sobre l'origen de l'adj. italià; caldrà més estudi sobre el suggeriment que sembla contenir, de partir de *brusca* «equisetum arvense» [ja 1612?], font suposada d'un verb nàutic *bruscare* 'socarrar' [1722] que com a terme de calafateria [Venècia, 1585] (PDPF 60

assegura que també és oc. ant.), hagués tingut aplicacions més àmplies i més comprensives que modernament: idees, en tot cas, ni inconcebibles ni lluminoses. — ³ El cast. *brusco* subst. es registra des de Rdz. de Tudela (1515) i Laguna, Colmeiro, *Enum. Pla. Pen. Ib.* v, 100. *Bruscus* es troba ja en l'*Antidotarium Nicolai* en baix llatí del S. IX (si no m'enganyo provinent del Migdia de França), Ant. Thomas, *Bull. Du C.* v, 106; cf. M-L., *Zu den latein. Glossen in Wiener Studien*, 1903, xxv, 90ss., s. v. D'ací l'it. *brusco* subst., fr. *brusc* (que hom creu manllevat de l'oc.), port. *brusca* o *brusco*. En català el mot s'ha registrat tant en el Principat com a les altres regions, però sobretot en català central és terme poc conegut, i l'únic que conec com a popular és *GALLERANS* (variant *gaserans*); tanmateix en el Principat el registraren els botànics P. Basseganya (1859) i ACCosta (1864); en el Maestrat Salvador Benedicto (1866); a les Balears, que és on sembla més de fiar el seu autoctonisme, veg. els diccs. *AlcM* i *DFgra*. («herba de Bethlem, qui fa sa llavor al mitj de sas fuyas, *brusco*»; si bé l'omet el *DAMen.*), i com a planta mallorquina Bonav. Serra (1772) i també menorquina: Joan Ramis (1814); «casi confrontant am sa fita des km. 6, hi ha, a sa part ombrívula, una gran roca que surt de sa paret, amb una figuereta borda y una mota de *brusc*, arrelades dins un cucó que fa dalt, com una olla», Camps i Merc., *Folkl. Men. Pagesia* II, 25. Bertoldi troba amb raó improbable (*Rom. Litv.*, 461-2n.) la idea de Schuchardt (*Rom. Etym.* I, 67) i del REW, 7460, que la *b-* es degui a un encreuament amb *BRUC* i els seus congèneres, puix que aquests no són del Sud d'Itàlia, on, en canvi, hi ha *brusco*; però també és poc probable que la *b-* vingui, com ell voldria, d'un encreuament amb *bruscus* 'bony de l'auró'. La bona explicació la vaig donar ja en el DCEC: es tracta, com admet tothom, del nom ll. *RUSCUS* (*Ruscus aculeatus*) però combinat amb el nom gàllic de la mateixa planta *BRISCO-*, d'on vénen el llem. *bresegoun*, *bregou*, i el fr. *fragon* (observem que el ms. *Medicuss* de Virgili (en les *Georgiques* II, 413) presenta una forma *frusci* en lloc del genitiu de *ruscum* (que altres anomenen *rustum*) (cita de Schuchardt, *RomEt.* I, 64), i aquest *fruscum* és ben pròxim a *fragon*, la forma francesa del nom gàllic del brusc o gallerans. — ⁴ En altres parlars occitans, i amb vasta dispersió, trobem formes diferents, on potser ha intervingut contaminació amb mots més o menys sinònims: a Castres (Tarn) *brouzesc* adj. «cassant, fragile, en parlant de certains bois; rude, sec, peu comunicatif en parlant de personnes» (Couzinié). Aquest adjectiu pertorbador pot ser en parlars més orientals un *bràste* (de la família del germ. *BRESTAN* 'trençar' de què hem parlat a l'article *BLASMAR-FLASTOMAR*, i aran. i albig. *brastà*, *brastegà* 'belar o bramar la cabra'), car en llgd. orient. hi ha *bráske* i *bràste* com a variants per a «cassant, fragile» i *bráske* «rabotteux, rude au toucher» (Sauvages); i aquesta